

Szépség – harmónia – egyensúly

A Kovács Gábor-gyűjtemény hódmezővásárhelyi bemutatkozása

NAGY IMRE

Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely, 2016. VII. 31-ig

Gyűjteni nagyon sok mindent és nagyon sokféleképpen lehet. A képzőművészeti alkotások gyűjtése meglehetősen „forrásigényes” tevékenység, ezért az általános vélekedés az, hogy kellőképpen gazdagnak kell lenni ahhoz, hogy valaki klasszikus magyar festők vagy szobrászok műveit vásárolhassa meg, és azokból állítson össze egy kollektívot. Kovács Gábor bankár, műgyűjtő, filantróp gyűjteménye szinte a véletlennek köszönheti létrejöttét. 1991-ben, mikor hazatért Angliából és létrehozta a saját pénzügyi vállalkozását, a budapesti irodájába vásárolt nyolc festményt, amelyek között Csók István, Magyar Mannheimer Gusztáv és Rubovics Márk képei voltak. Ez ébresztette fel benne a vágyat a klasszikus, azaz biztos értéknek tekinthető magyar műalkotások gyűjtésére és juttatta el ahhoz a felismeréshez, hogy az úgynevezett „nagy nevek” művei is elérhetőek számára. Ennek következményeképpen kezdett műgyűjtésbe, illetve a kortárs művészet támogatásába. Jelen írásnak azonban nem feladata Kovács Gábor minden, műgyűjtéssel, műpártolással, mecenatúrával kapcsolatos tevékenységének felsorolása, pusztán a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban bemutatott gyűjtemény értékelésére vállalkozik.

Azok, akik a vidéki városokban zajló képzőművészeti és kortárs művészeti rendezvényeket figyelemmel kísérik, emlékezhetnek rá, hogy a hódmezővásárhelyi múzeum – egy, a KOGART Alapítvánnyal kötött hároméves együttműködési megállapodás eredményeképpen – minden év tavaszán egy-egy jelentős magyar művésznek életmű-kiállítást rendez. Így került sor 2014-ben Koszta József gyűjteményes kiállításának megrendezésére, majd 2015-ben a *Barcsay Jenő, a festő, a tanár* című tárlat exponálta egy kevésbé kutatott életmű belső összefüggéseit. Ebben az évben is készült a két intézmény egy nagy kiállításra, de a kutatás nehézségei miatt ennek megnyitására majd csak 2016 novemberében kerülhet sor.

Annak érdekében azonban, hogy a tavaszi nagy kiállítások rendje ne szakadjon meg, az egyeztetések során sikerült arra jutni a KOGART Alapítvánnyal, hogy egy Kovács Gábor saját gyűjteményének darabjaiból összeállított válogatás kerül a Tornyai János Múzeumban kiállításra. A *Munkácsytól Tóth Menyhértig* címet viselő tárlat több mint száz művel illusztrálja Kovács Gábor gyűjtői

tevékenységét. Egy-egy kiállításon már bemutatkozott az anyag, így Győrben, a debreceni MODEM-ben, a szegedi REÖK-ben, sőt még Kovács Gábor középiskolai tanulmányainak helyszínén, Orosházában is. A gyűjtemény a 18. század elejétől napjaink művészetéig, id. Markó Károlytól Péreli Zsuzsáig öleli fel a magyar festészet és képzőművészet válogatott darabjait. Egy gyűjtemény létrejöttének belső mechanizmusai vannak, amelynek érvényesülését így fogalmazta meg Fertőszögi Péter, a KOGART Alapítvány művészeti vezetője: „...Műgyűjteménnyé csak akkor válik [egy kollektív], amikor önálló karakterrel bír, egyes darabjai kölcsönhatásba kerülnek egymással, és mögöttük érezhető az a tudatos válogatás, biztos és határozott értékrend, amely összefűzi őket.”

A vásárhelyi bemutatkozás anyagából hiányoznak a 19. század romantikus tájfestői – id. Markó Károly, Molnár József, Ligeti Antal, Telepy Károly –, munkáikat egy külföldön megrendezett tárlatra

PERLMUTTER IZSÁK:
Salon, 1910-es évek,
olaj, vásznon, 105x85 cm

fotó: KOGÁRT Archivum, HUNGART © 2016

FRANK FRIGYES:
Vasárnap délután, 1920,
olaj, vászon, 63,5x85 cm

kölcsönözték. A Tornyai János Múzeumban megrendezett tíztermes kiállítás így a naturalizmussal indul. A felújított múzeumépület emeleti hosszú csarnokában kell kezdeni a látogatást annak, aki időrendben akarja végigjárni a gyűjteményt. Itt rögtön három *Munkácsy Mihály*-művel kezdheti az ismerkedést, amelyek közül a *Virágcsendélet* mutatja legmarkánsabban a nagy mester festői erényeit. A sötét vöröses-barnás háttérből szinte felragyognak a keskeny váza, a virágcsokor, illetve az asztalra vetett drapéria világos foltjai, és külön tanulságos annak vizsgálata, hogyan egyensúlyozta ki a kompozíciót a különböző színű festékfoltok elhelyezésével a művész.

A Munkácsy-művekkel szemben *Spányi Béla* nagyméretű *Naplemente a pusztán* című alkotása idézi a helyi táj sajátos adottságait, és előlegezi meg az alföldi festészet egyes ikonografikai elemeit. *Paál László* erdőrészletet és erdei utat ábrázoló festményei a barbizoni tapasztalatok magyar talajba ültetett változatai, melyek jó előkészítést jelentenek *Mednyánszky László* műveinek. Az 1890 körüli *Erdőrészlet betyárral* még sötét tónusaival uralja a teremnek ezt a szakaszát, de a *Virágzó fák* és a két tátrai tájat ábrázoló nagyméretű kép üde színfoltot jelent ebben a traktusban.

A csarnok másik végén igazi csoda *Vaszary János* 1893-as *Leányka veteményeskertben* című alkotása. A legtisztább Bastien-Lepage-i hagyományokat követő mű minden részlete gyöngyház tónusaival, kiegyensúlyozott kompozíciós megoldásaival markánsan illusztrálja a francia festészeti törekvések hatását. A kiállítás rendezője, Fertőszögi Péter tudatosan alkalmazta azt a rendezői

megoldást, hogy egy-egy művel a terem zárófalán mintegy előjelzi a következő terem törekvéseit. Ezt itt *Ferenczy Károly* 1895-ös *Garmischi kert* című alkotása biztosítja, hiszen a következő teremben főként a nagybányai iskola jeleseinek műveiből készült válogatás. A kezdőkép *Szinyei Merse Pál* 1897-es *Patakpart* című alkotása, mely *Hollósy Simon* 1916-os *Tavasza patakparton* című művével közrefogja a nagybányai „öregék” meghatározó alakjának, *Ferenczy Károlynak* *A nagybányai Kereszthegy* című vásznát. Ez utóbbi példaszerről illusztrálja a nagybányai tájfestészet lényegét. Ebben a teremben a legmeghatározóbb mű *Csók István* *A Tavasz*

ébredése című nagyméretű alkotása, mely erős dekorativitásával, enyhe orientalizáló stílusával jelzi, hogy Csók István 1900 körül még messze nem aknázza ki a tehetségéből fakadó lehetőségeket. Itt kapott helyet *Frank Frigyesnek* az 1920 körül készült *Vasárnap délután* című főműve, a naptól világított felületek és lomboktól árnyékolt formák kaleidoszkópszerű csodája, és ugyanitt győződhetünk meg róla, hogy a tápéi lányok festőjeként nyilvántartott *Nyilasy Sándor* milyen bravúros alkotó, hiszen az 1910 körülre datált *Csónakázás a tapon* a tükröződő vízfelület és a napsütötte táji elemek tökélyre vitt hangulatfestését prezentálja számunkra.

A következő teremben a Nyolcak törekvéseit illusztrálja *Márffy Ödön* négy művével, *Mattis-Teutsch János* két tájképével, és ugyanitt látható *Ziffer Sándor* „neós” *Parkrészlete*, amely a korszak legerősebb francia műveivel vetekszik. A továbblépés előtt *Iványi-Grünwald Béla* *Tavasza (Firenzei táj)* című 1907-es műve állítja meg az embert, amely az életműben is kiemelkedő darab. Szereplése indokolt, hiszen átvezet bennünket a Greshamkör és a Kecskeméti Művésztelep című tematikai egységbe, ahol *Patkó Károly* és *Kmetty János* művei fogadják a látogatót. A következő teremben *Egry József* három nagy méretű műve mellett a legmeghökkenőbb *Perlmutter Izsák* *Szalon* című kompozíciója. A három nőalak képen belüli elhelyezésének és a meredeken beeső fénynek a kontrasztjára építő mű az egyik legizgalmasabb alkotás az egész gyűjteményben. *Czóbel Hátaktja* és *Kosztka Csónakok* című munkája mellett *Fényes Adolf* *Ünnepnapja* és 1910-es *Csendeleje* zárja a termet, hogy az emeleti utolsó teremben *Rippl-Rónai József* négy festménye és *Gulácsy Lajos* három műve jelezze az önálló utakat járó, mások által nem követhető művészeti törekvéseket.

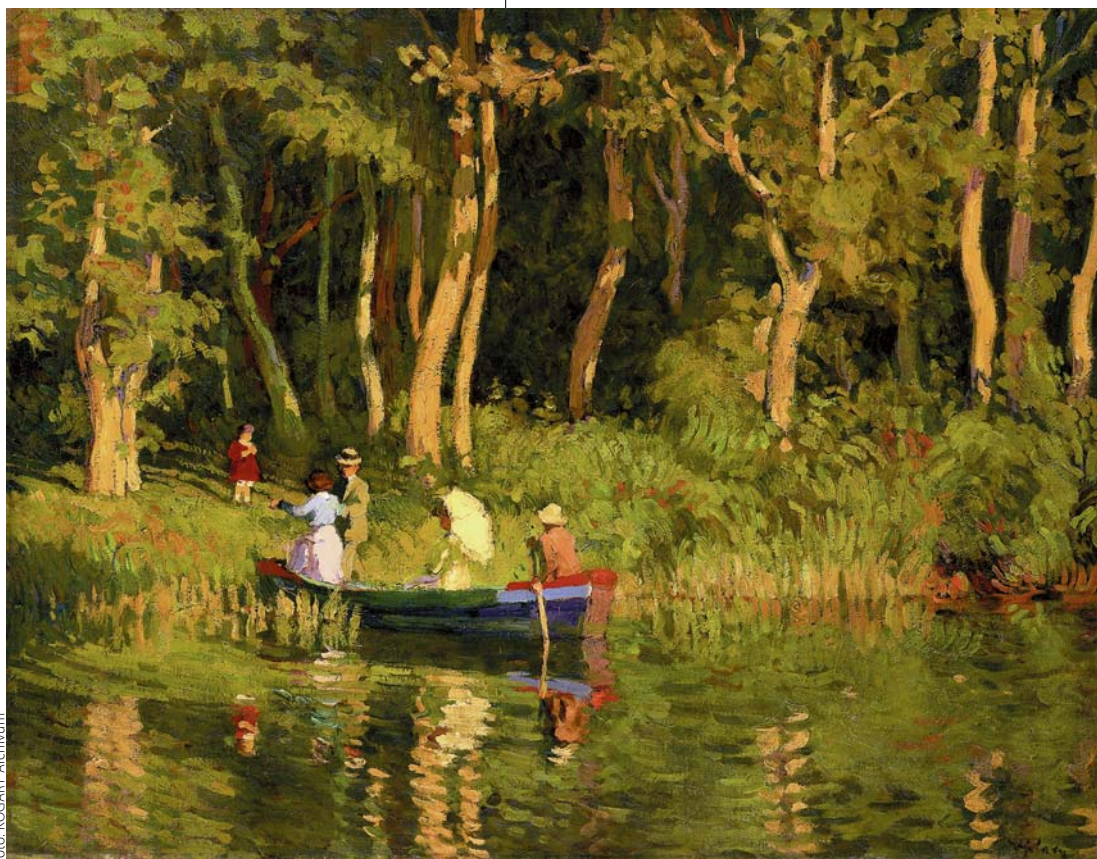

TÓTH MENYHÉRT:
Halászat, 1960,
olaj, vászon, 60x80 cm

A földszinti csarnokon – Czöbel Béla két műve és Batthyány Gyula Villanegyed című vászna mellett – áthaladva jutunk be az első földszinti terembe, ahol Vaszary János tizennégy alkotása illusztrálja életművének sokszínűségét és invenciózusságát.

Az Avantgárd Magyarországon címet viseli a következő terem, ahol Kádár Béla nyolc műve közül kiemelkedik a Chagall nyilvánvaló hatását mutató

Három lovas, három lány és a Falusi jelenet 1924-ből. Itt kapott még helyet Bortnyik Sándor, Kassák Lajos, Moholy-Nagy László és Kontuly Béla egy-egy műve. A záróteremben Tóth Menyhért hét munkája mellett a terem főfalán méltó befejezést biztosít Péreli Zsuzsa Aequilibrium című, aranszálakkal szőtt gobelinje, melyet 2002-ben, a franciaországi Aubussonban, a Gobelin Múzeumban fedezett fel Kovács Gábor, s ennek a műnek a hatására változott meg életfilozófiája.

NYILAS SÁNDOR:
Csónakázás a tavon, 1910 körül,
olaj, vászon, 75x95 cm